

man bei der Gattung *Corynephorus* PAL.-BEAUV. und *Anachortus* V. JIRÁŠ. et CHRTEK. Die Selbständigkeit der neuen Gattung wird auch noch durch weitere Merkmale betont, deren Kombination man sonst nirgends findet.

Literatur

- HOLUB J. (1958): Bemerkungen zur Taxonomie der Gattung *Helictotrichon* BESS. in KLÁŠTEŘSKÝ L., Philipp Maximilian Opiz, p. 101—133. Praha.
MAIRE R. (1953): Flore de l'Afrique du Nord 2 : 243—264. Paris.
PAUNERO RUIZ E. (1950): Las especies españolas del género *Trisetaria* FORSK. — An. Jard. Bot. Madrid 9 : 503—582. Madrid (1948—1949).

Erklärungen zur Tafel XIV:

Parvotrisetum myrianthum (BERTOL.) comb. nová;

K poznání československých druhů rodu *Oxalis*

Zur Kenntnis der tschechoslowakischen *Oxalis*-Arten

Miroslav S m e j k a l

Katedra botaniky přírodovědecké fakulty University J. E. Purkyně, Kotlářská 2, Brno

Abstrakt — Es wird die Verbreitung von *Oxalis europaea* JORD., *O. dillenii* JACQ. und *O. repens* THUNB. in der Tschechoslowakei sowie die Problematik der Nomenklatur von *O. stricta* L., nom. ambig. (= *O. dillenii* JACQ.) kurz besprochen. Von den Arten *O. europaea* und *O. dillenii*, deren diakritische Merkmale in einer tabellarischen Übersicht verglichen werden, stellt *O. europaea* JORD. (= *O. stricta* auct. čechosl. et all.) eine ziemlich häufige Art dar; dagegen kommt *O. dillenii* JACQ. in der ČSSR höchst sporadisch vor. *O. repens* THUNB. ist in der ČSSR bisher von zwei Lokalitäten bekannt. Zum Schluss wird ein kompletter Bestimmungsschlüssel der tschechoslowakischen *Oxalis*-Arten beigelegt.

Až dosud jsou pro československou květenu registrovány tři druhy rodu *Oxalis*: *O. acetosella* L., *O. corniculata* L. a *O. stricta* L. Toto sdělení upozorňuje na skutečnost, že v ČSSR rostou ještě dva další druhy (*O. europaea* JORD., *O. repens* THUNB.) a stručně naznačuje nomenklatorickou problematiku spojenou se jménem *O. stricta* L.

Naše flóry a určovací příručky přisuzují značné rozšíření druhu *Oxalis stricta* L. Avšak dosavadní výzkumy ukazují, že Linnéovo jméno *O. stricta* je nomen ambiguum; pokud nebudou zjištěny skutečnosti, které by prokázaly oprávněnost jeho použití pro některý ze stávajících druhů, nelze toto jméno nadále používat. Rostlinám, které byly až dosud označovány jako *Oxalis stricta* L., přísluší tedy jiné jméno a sice *Oxalis dillenii* JACQ. (= *O. stricta* L., nom. ambig.).

Výzkum ukázal, že *Oxalis dillenii* je nejenom u nás, nýbrž v celé Evropě nanejvýš vzácnou, sporadicky zavlékanou rostlinou, indigenní v Kanadě a ve východní části Spojených států severoamerických. Po revizi dokladového materiálu v herbáři BRNU v němž je z území ČSSR kolem 50 položek označených jako *Oxalis stricta* L., je zřejmé, že pouze jediná položka patří k „*Oxalis stricta* L.“, tedy k *O. dillenii* JACQ. Jsou to rostliny sbírané dr. F. KÜHNEM v roce 1963 v okrasných školkách Vysoké školy zemědělské v Lednici. Všechny ostatní

československé doklady v tomto herbáři nesoucí označení *Oxalis stricta* L., a jistě také více než 95 % z takto determinovaných rostlin z území celé ČSSR, patří ve skutečnosti k jinému druhu, totiž *Oxalis europaea* JORD. (= *O. stricta* auct.). K podobným výsledkům se došlo při revizi materiálu i v jiných evropských zemích. Tak např. ve Velké Británii je *O. dillenii* velmi vzácnou adventivní rostlinou, známou jen z její jižní části (Pulborough, Záp. Sussex, ostrov Sark v kanálu La Manche; cf. WARBURG 1962); v Belgii nebyl tento druh zjištěn vůbec (LAWALRÉE 1963), naproti tomu bylo v obou těchto zemích — podobně jako u nás — potvrzeno značné rozšíření *Oxalis europaea* JORD.

Jak už bylo stručně zmíněno, je *Oxalis dillenii* indigenní v Kanadě a ve východních částech Spojených států severoamerických. Naproti tomu není *O. europaea* — navzdory Jordanovu jménu — s výjimkou Mandžurska, Koreje a Japonska autochtonní v Evropě a vůbec Starém světě (cf. YOUNG 1958). nýbrž pochází podobně jako *O. dillenii* rovněž ze Severní Ameriky (od Nového Škotska po Colorado, Texas, Florida; cf. WARBURG 1962). Jako adventivní rostlina rozšířila se však *O. europaea* téměř do všech světadílů, mimo jiné také do tropické Afriky a na Nový Zéland. Věrohodnost literárních údajů o výskytu a rozšíření obou druhů v oblastech, kterých dosáhly při své expanzi, je však zatím do značné míry závislá na jejich jednoznačném rozlišování.

V následujícím přehledu jsou vyjádřeny nejdůležitější diakritické znaky této druhové dvojice.

O. dillenii

O. europaea

Rostliny bez stolonů	Rostliny s podzemními stoloný
Palisty zřetelné, úzké, podlouhlé, rostlé s řapíkem	Palisty chybějí anebo jsou redukovány na úzká tupá křídla na bázi řapíku
Květenství povahy okolíku, (1—)2 až 3(—4)kvěťá	Květenství povahy vrcholíku, 2—5kvěťá
Květní stopky (5—)8—25 mm dlouhé, plodní dolů sehnuté, řidčeji rovnovážně rozestálé	Květní stopky (3—)5—10 mm dlouhé, plodní přímo odstálé anebo vzhůru vzpřímené
Korunní plátky světle žluté, 7—11 mm dlouhé	Korunní plátky (syťé) žluté, 5—10 mm dlouhé
Tobolky (10—)15—25 × 3—4 mm velké	Tobolky (6—)8—15 × 2,5—3,5 mm velké

Kromě uvedených diakritických znaků bylo by možno uvažovat také difference v odění rostlin těchto druhů, avšak tento znak neposkytuje už tak spolehlivá kritéria jako znaky výše uvedené.

Druhým nově zjištěným československým druhem je *Oxalis repens* THUNB. [s y n.: *O. corniculata* L. var. *repens* (THUNB.) ZUCC., cit. sec. YOUNG 1958]. V herbáři BRNU je *Oxalis repens* dokladován ze dvou nalezišť: 1. Hustopeče u Brna, leg. K. R o t h e 7—1899; 2. Brno, v dlažbě chodníku na Žižkově ulici, leg. M. S m e j k a l 8—1964. Je velmi pravděpodobné, že revize bohatšího materiálu odkryje další československá naleziště tohoto druhu.

Oxalis repens THUNB., který je spolu se dvěma předeházejícími druhy (*O. dillenii* JACQ., *O. europaea* JORD.) a *O. corniculata* L. zástupcem sekce *Corniculatae* REICHE, se od příbuzné *O. corniculata* odlišuje drobnějším vzrůstem, menšími, (3—)5—12 mm širokými lístky (u *O. corniculata* lístky 10 až 23 mm široké), chudokvětými, nejčastěji jen 1—2(—3), řidčeji až 4květými okolíky (u *O. corniculata* okolíky nejčastěji 3—6kvěťé) a menšími, 12—16 mm dlouhými tobolkami (u *O. corniculata* tobolky 15—25 mm dlouhé). YOUNG (l. c.) považuje *O. repens* za pouhou odrůdu druhu *O. corniculata*. Studium rostlinného materiálu však jednoznačně ukazuje, že této rostlině přísluší specifická hodnota; tuto hodnotu jí v novější době právem přisuzuje LAWALRÉE (1963).

Podle obou právě jmenovaných autorů je *O. repens* původem z jižní Afriky. Pěstuje se jako ozdobná rostlina (zvláště její cultivar s víceméně nachově zbarvenými listky) a jako antropofyt je snad druhem téměř kosmopolitickým.

S ohledem na okolnost, že rod *Oxalis* je novým zjištěním obohacen o dva jmenované druhy, pokládám za užitečné připojit na závěr určovací klíč všech u nás známých druhů.

- 1 a) Květy bílé, korunní pláty červeně žilkované, rostliny bezlodyžné, tobolky kulovitě vejčité . . . . . *O. acetosella* L.
- b) Květy žluté, rostliny s lodyhami vyvinutými, tobolky podlouhlé, válcovité 2
- 2 a) Lodyhy plazivé, kořenující, listy střídavé, listky s výkrojkem sahajícím do $\frac{1}{4}$ až $\frac{1}{3}$ jejich délky 3
- b) Lodyhy přímé, řidčeji vystoupavé nebo víceméně poléhavé, nekořenující, listy v přeslenech anebo ve svazcích, listky s výkrojkem sahajícím do $\frac{1}{6}$ jejich délky 4
- 3 a) Listky 10—23 mm široké, okolíky (1—)2—6(—7) květé, tobolky 15—25 mm dlouhé . . . . . *O. corniculata* L.
- b) Listky (3—)5—12 mm široké, okolíky 1—2(—4) květé, tobolky 12—16 mm dlouhé . . . . . *O. repens* THUNB.
- 4 a) Palisty chybějí anebo jsou redukovány na úzká tupá křídla na bázi řapíku, květní stopky (3—)5—10 mm dlouhé, plodní přímo odstálé anebo vzhuru vzpřímené, tobolky (6—)8 až $15 \times 2,5$ —3,5 mm velké, C syté žlutá . . . . . *O. europaea* JORD.
- b) Palisty zřetelně vyvinuté, úzké, podlouhlé, srostlé s řapíkem, květní stopky (5—)8—25 mm dlouhé, plodní dolů sehnuté, řidčeji rovnovážně rozestálé, tobolky (10—)15—25 $\times$ 3—4 mm velké, C světle žlutá . . . . . *O. dillenii* JACQ.

Z u s a m m e n f a s s u n g

Der Verfasser macht auf das bisher übersehene Vorkommen von *Oxalis europaea* JORD. und *O. repens* THUNB. auf dem Gebiete der ČSSR aufmerksam. Gleichzeitig deutet er kurz die mit dem Namen *Oxalis stricta* L. verbundene nomenklatorische Problematik an. Dieser Name ist ein nomen ambiguum und es ist nötig, ihn durch den Namen *Oxalis dillenii* JACQ. zu ersetzen. Auf Grund der Revision von Pflanzen im Herbarium BRNU wurde festgestellt, dass *O. dillenii* in der ČSSR — ähnlich wie vielleicht in allen europäischen Ländern — höchst selten ist (bisher kennt man nur eine einzige Lokalität in Lednice in der Nähe von Mikulov), während die nahe verwandte Art *O. europaea* JORD. (= *O. stricta* auct.) jene Verbreitung besitzt, welche bis zu dieser Zeit der Art „*Oxalis stricta* L.“ zugeschrieben wurde.

Oxalis repens THUNB. wurde auf Grund der Revision im genannten Herbarium von zwei tschechoslowakischen Lokalitäten (Hustopeče u Brna, Brno) festgestellt; weitere Funde — doch nicht zu zahlreiche — kann man sicher noch erwarten. Die diakritischen Merkmale von *O. dillenii* und *O. europaea* werden in einer Tabelle eingehend verglichen und zum Schluss wird ein kompletter Bestimmungsschlüssel der tschechoslowakischen *Oxalis*-Arten beigelegt.

L i t e r a t u r a

LAWALRÉE A. (1963): Flore générale de Belgique. Spermatophytes. Vol. 3, Fasc. 2. — Bruxelles.
 WARBURG E. F. (1962): *Oxalidaceae* in CLAPHAM A. R., TUTIN T. G. et WARBURG E. F.: Flora of the British Isles. Second Edition. — Cambridge.
 YOUNG D. P. (1958): *Oxalis* in the British Isles. — *Watsonia* 4/2 : 51—69. — London.